

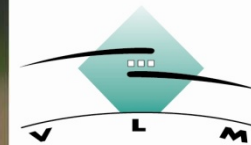
Evaluatie van het natuur- en bosbeleid

Mogelijkheden en verbetervoorstellen voor het instrumentarium waar VLM bij betrokken is

30 september 2009

Hoorzitting van de MINA-raad

Griet Celen, afdelingshoofd landelijke inrichting
Ilse van Dienderen, diensthoofd beheer en ontwikkeling
instrumentarium

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
UW PARTNER IN DE OPEN RUIMTE

Werking VLM - platteland en landelijke inrichting

VLM als coördinator en/of uitvoerder betrokken bij *projecten* in het buitengebied en de open ruimte via:

- 3 juridische inrichtingsinstrumenten
 - Ruilverkaveling - aansturing ALBON
 - Landinrichting - aansturing ALBON
 - Natuurinrichting - aansturing ANB
- Vlaamse Grondenbank
- Niet-juridische instrumenten (studies, samenwerkingsverbanden, lokale grondenbanken, ...)

VLM als uitvoerder van de *beheerovereenkomsten*

VLM als beleidsvoorbereider in de *IPO-werking* - adviezen aan de Vlaamse regering

Recente evoluties

Ervaringen in Vlaanderen

- (Sectorale) ruimtelijke visies worden volwassen, maar plannen alleen creëren nog geen realiteit: meer en meer vraag naar inzet van instrumentarium in projecten van anderen voor gerichte uitvoering.
- Verbreding van thema's: compenseren, flankeren en begeleiden van grote ruimtelijke ingrepen wordt dé poot naast (of samen met) kwaliteitsverhoging.
- Meer samenwerken: eindigheid en meervoudigheid van ruimte, fysische en juridische interferentie van alle thema's, doorheen de verschillende bestuurslagen.
- Private en lokale partners krijgen en nemen hun verantwoordelijkheid maar vragen hierbij soms ondersteuning.

Europese ervaringen (Interreg III C project FARLAND)

- Vergelijkbare evoluties

Veranderende werkwijzen

Uitbouw van een vraaggestuurde werking

- Los laten van eigen programma van instrumenten
- Procedure voor het omgaan met vragen en het vragen van een mandaat om aan een oplossing te werken via de bevoegde administratie aan gedelegeerd bestuurder van VLM of aan onze Minister.
- Op snelheid sinds begin 2006:
82 vragen \Rightarrow **47** mandaten, **17** dossiers in voorbereiding.

Veranderende werkwijzen

Aanpassing van wetgeving en/of toepassing ervan

- **Landinrichting**
 - Planprogramma (programma van acties) ipv richtplan (inrichtingsvisie)
 - Planprogramma optioneel (besluit in voorbereiding)
 - Specifiek op maat samengestelde planbegeleidingsgroep
- **Ruilverkaveling (in der minne)**
 - Als ondersteuning van lokale grondenbanken (herverkaveling als sluitstuk)
- **Natuurinrichting (BVR 2007)**
 - ‘Versnelde uitvoering’
 - Mogelijk maken van gefaseerde deelluitvoeringen
 - Partnerprojecten (beperkt aantal eigenaars) worden procedureel sterk vereenvoudigd

Waar staan we nu ?

We werken vraaggestuurd, in zeer uiteenlopende projecten, zowel naar schaal, thema's, partnerschappen, met de inzet van een groeiend palet aan instrumenten

MAAR:

We beschikken over te weinig mogelijkheden om eigenaars en gebruikers te betrekken / verantwoordelijkheid te laten bij de projectwerking

We vallen terug op de inrichtingsinstrumenten maar deze laten nog te weinig flexibiliteit toe:

- Naar procedure
- Naar doelen
- Naar instrumentele mogelijkheden
- Naar financiering

Verbetervoorstellen instrumentarium

- Opdracht minister Peeters (nov. 2006):
uitwerken verbetervoorstellen
instrumentarium (flexibiliteit, meer
modulaire inzet, flankerend beleid)
- Opdracht minister Crevits (maart 2008):
uitwerken wetgevend initiatief
“voorontwerp decreet houdende
instrumenten voor landinrichting”

Instrumentarium van het natuur- en bosbeleid

Cfr. functionele indeling “Een evaluatiedocument in uitvoering van het regeerakkoord”

- Beschikbaar maken van natuurterreinen, door (hoofdzakelijk) verwerving.
- Beschikbaar maken van natuurterreinen via erfdienstbaarheden tegen vergoeding.
- Eenmalige inrichtingsinvesteringen in inrichting van terreinen met het oog op herstel of ontwikkeling van de landschapskenmerken en milieucondities die nodig zijn voor een goed beheer van de beoogde natuurwaarden.
- Recurrente ingrepen op een terrein met het oog op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden die er zijn.
- Openstelling van terreinen en samenwerkingsverbanden in verband met terreinbeheer.
- Kennisbeheer, door vorming, beleidsvoorbereiding (planning voor die percelen) en beleidsopvolging (monitoring).

Het beschikbaar maken van gebieden, verwerving

- VLM betrokken bij:
 - Perceelsruil
 - Recht van voorkoop binnen VEN, NIPs, uitbreidingszones reservaten
VLM verwerft, beheert, draagt over; blijft geen eigenaar
- Evoluties
 - Uitoefenen recht van voorkoop natuurdecreet sinds 1998
 - Eerste ervaringen lokale grondenbanken vanaf 2001 (Doel)
 - Opbouw grondreserve is cruciaal => vroeg genoeg betrokken
 - Onevenwicht tussen vraag en aanbod gebruiksvrije grond
 - Oprichting Vlaamse grondenbank per decreet in 2006:
 - Ondersteuning lokale grondenbanken: eenjarige pacht
 - Ruilprogramma van niet-agrarische naar agrarische structuur
 - Alle rechten van voorkoop - e-loket recht van voorkoop

Het beschikbaar maken van gebieden, verwerving

- Afstemming instrument op doel:
 - Binnen de groep verwervingsinstrumenten kan lokale grondenbank pas functioneren als:
 - Tijdig wordt ingezet (opbouw grondreserve)
 - Interesse van eigenaars/gebruikers
 - Mogelijkheden voor grondruil
- Billijkheid:
 - Alternatieve grond aanbieden aan getroffen (door project, afbakening) eigenaars en gebruikers i.p.v. een financiële compensatie

Beschikbaar maken van gebieden, verwerving

- **Verbetermogelijkheden:**
 - Prefinanciering VLM via rollend fonds
 - Gerichte inzet projectmatig recht van voorkoop
 - Gerichte inzet van stimulerende maatregelen
 - Herverkaveling na ruil
 - Ruilbemiddeling faciliteren - actiever ingaan op vraag van landbouwers naar ruilmogelijkheden

Beschikbaar maken van natuurterreinen via erfdienstbaarheden tegen vergoeding

- VLM betrokken bij:
 - Koopplicht VEN
 - Vergoeding wijziging waterhuishouding in VEN via NRP
 - Vergoeding inrichtingsnadeel natuurinrichting
 - “horizontale vergoeding natuur”
- Evoluties:
 - Instrumentarium in ontwikkeling sinds '90 - ervaring natuurinrichting:
 - Vergoeding voor eigenaars én gebruikers noodzakelijk
 - Alternatief voor verwerving
 - Recente initiatieven:
 - Financiële instrumenten decreet integraal waterbeleid: vergoedingsplicht gebruikers
 - Voorontwerp decreet grond- en pandenbeleid, gebruikersschade: bestemmingswijzigingscompensatie

Beschikbaar maken van natuurterreinen via erfdiensbaarheden tegen vergoeding

- Afstemming instrument op doel:
 - Vanuit overheid noodzakelijke afweging tussen verwerving - vergoeding
 - Eigenaars - gebruikers keuze laten
- Billijkheid:
 - Berekeningswijze afgestemd (incl. voor de recente): projectmatige berekening gebaseerd op inkomensverlies
 - Complementariteit tussen vergoedingenregelingen
 - Eigenaars én gebruikers begunstigen
- Efficiëntie:
 - Als overheid vooral investeren in wijziging feitelijk gebruik en hiervoor vergoeden

Beschikbaar maken van natuurterreinen via erfdienstbaarheden tegen vergoeding

- **Verbetermogelijkheden:**
 - Procedurele afstemming tussen de verschillende vergoedingsmechanismen
 - Ook voor andere doelen dan natuur en water ter beschikking stellen
 - Mogelijkheden instrumenten maximaal benutten

Eenmalige inrichtingsinvesteringen

- VLM betrokken bij:
 - Natuurinrichting
 - Beheerovereenkomsten (BO) KLE's
- VLM ook betrokken bij:
 - Ruilverkaveling
 - Landinrichting
(cfr. decretale doelstellingen van deze instrumenten)
- Evoluties:
 - Flexibel instrumentarium (zie ook hoger)
 - Van individueel advies over BO naar kaderadviezen
 - Van louter beheer naar omvorming KLE's
 - Bedrijfsplanner: van administratieve afhandeling tot advies

Eenmalige inrichtingsinvesteringen

- Afstemming instrument op doel:
 - Afwegingskader instrumenten: inrichten - verwerven/beheren
 - Afstemmen beleidsdoelen in projectgebied: projectplan of 'het ontwerp'
 - Kaderadviezen ANB
- Billijkheid:
 - Participatie - consultatie door procedures gegarandeerd
 - Inrichtingsprojecten leveren dikwijls een positieve return voor de omgeving: de directe en indirecte tewerkstelling nemen toe

Eenmalige inrichtingsinvesteringen

- **Verbetermogelijkheden:**
 - Inrichtingsdoelen biodiversiteit beter omschreven (bv. t.b.v. IHD's)
 - Procedurele vereenvoudiging zonder in te boeten op inspraak en consultatie
 - Modulaire inzet instrumenten
 - Agrobeheergroepen voor het (gespecialiseerde) inrichtings- en beheerswerk
 - Gebiedsgerichte inzet BO via bedrijfsplanner breder inzetten

Recurrente ingrepen 'beheer'

- VLM betrokken bij:
 - Beheerovereenkomsten botanisch beheer
 - Beheerovereenkomsten Soortenbeheer
 - Beheerovereenkomsten Perceelsrandenbeheer
 - Beheerovereenkomsten Kwetsbare zone water
 - Beheerovereenkomsten Kwetsbare zone natuur (uitdovend; niet voorzien in PDPO II)
- VLM ook betrokken bij:
 - Beheerovereenkomsten erosiebestrijding

Recurrente ingrepen 'beheer'

- **Evoluties:**

- In ontwikkeling sinds '90
- Aantal pakketten neemt toe
- Gebiedsgerichte inzet:
 - Bedrijfsplanners: van administratieve afhandeling tot advies

- **Afstemming instrument op doel:**

- Kaderadviezen ANB - ALBON
- Afbakening op advies INBO

Recurrente ingrepen 'beheer'

- Billijkheid:
 - Instrument op vraag - vrijwillig
- Efficiëntie:
 - Hernieuwgraad van BO's groot
- Verbetermogelijkheden:
 - Inzet ter uitvoering van IHD's/IHM's
 - Beheervisies invoeren
 - Maatwerk:
 - Gebiedsgerichte inzet BO via bedrijfsplanner breder inzetten
 - Meer flexibiliteit - meer modulariteit: maatregelensysteem zodanig dat meer combinaties mogelijk zijn
 - Projectmatige beheerovereenkomsten
 - Projectmatige dienstenovereenkomsten
 - Agro-beheergroepen

Openstelling en samenwerking

- VLM ook betrokken bij:
 - Projectsubsidies pilootproject plattelandsbeleid de Merode
 - Ondersteuning Leader-groepen
 - Subsidiëring projecten PDPO:
5 maatregelen:
 - Dorpskernvernieuwing
 - Basisvoorzieningen
 - Toerisme
 - Intermediaire dienstverlening
 - Landelijk erfgoed

Kennisbeheer

- VLM betrokken bij:
 - Studies natuurinrichting
 - Monitoring natuurinrichting
- VLM ook betrokken bij:
 - Beheerplannen ruilverkavelingsprojecten
 - Monitoring beheerovereenkomsten
- Verbetermogelijkheden:
 - Meer doorgedreven projectevaluaties
 - Tevredenheidsbevraging
 - Kengetallen

Tot slot

- Evaluatiedocument levert een exhaustief overzicht van instrumenten voor natuur- en bosbeleid en methodiek van evaluatie
- Algemene aanbevelingen:
 - Ook ‘multifunctionele’ instrumenten opnemen bij evaluatie: landinrichting, ruilverkaveling, BO erosiebestrijding, plattelandsinitiatieven m.b.t. landelijk erfgoed
 - Mogelijkheden van de functionele groep ‘erfdienstbaarheden/vergoedingen’ maximaliseren
 - Instrumentarium flexibiliseren (inrichting - beheerovereenkomsten) om maatwerk te leveren
 - Ruilmogelijkheden verbeteren
 - Mogelijkheden eigenaars - gebruikers betrekken verhogen